

KÜRESEL DÜNYADA TAHRİR VE YANKISI TAHRIR AND REFLECTIONS IN THE GLOBAL WORLD

Ayşe ÖZPOLAT*

Öz

Dünyanın en eski kavramlarından savaş ve isyan nitelik değişimiyle birlikte nicelik değişimini de yaşamaktadır. Küreselleşme ile savaş dünyanın gözü önünde yapılırken isyan ise sadece bir ülkenin bir bölgesiyle sınırlı kalma durumunu yitirmiştir. Eril zihniyetin yarattığı adaletsizlik, savaş, isyan ve şiddetin etkileri kadın-çocukla paylaşılmaktadır. Kader ortaklığı adı altında bu etkilerin başrolü ise kadına biçilmektedir. Kadın yapısı itibariyle erkekten farklı bir yapıya sahiptir. Kadının erkekten farklılığı ilk etapta fiziksel olarak görünse bile biyolojik olarak başlayan farklılığı; algı, ihtiyaç, yetenek ve duygu bakımından da göstermektedir. Kadının tarihsel değişim ve dönüşümlere bakışı, neden sonuç bağlamında açıklayışı bu farklılıklardan dolayı farklıdır.

Amacımız Türkiye’de yaşayan Arap Baharından etkilenen ülkelerin kadınlarının Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da yaşanan isyan ve şiddeti nasıl anlamlandırıp açıkladığını ve kitle iletişim araçlarının bu anlamlandırmadaki rolünü ortaya koymaktır. Yaşanan hadiselerin doğruluk bağlamında çözümlemesi ve neden sonuç bağlamında kadın gözüyle değerlendirilip tartışılmasıdır.

Araştırmamızın evreni Türkiye’de yaşayan ve ülkesiyle aile bağları kopmamış Ortadoğu ve Kuzey Afrika kökenli kadınlardan; örnekleme Suriye vatandaşı olup, Türkiye’de geçici olarak ikamet eden Türkmen kökenli kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu, tespit edilen kadınlara uygulanarak çeşitli bulgulara ulaşılmış ve elde edilen veriler analiz edilerek probleme yönelik yorumlamalar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Kitle İletişim, Değişim, Şiddet.

Abstract

Created by the masculine mentality, injustice, war, riots and violence impacts shared by women and children. The woman been assigned the leading role in these effects under the name of fate partnership. The structure of women is different from men. Biological differences in men, even if it appears as the woman started out as a physical difference in the first place, perception, needs, in terms of talent and emotion. Women's view of the historical changes and transformations and explanation in context of cause and effect is different. Our goal is to reveal the women who lives in Turkey and effected by the Arabian Spring, how they understand the violence and rebellion in the Middle East and North Africa and the role of the mass media in this understanding. Accuracy in the context of events through the eyes of women evaluated in the context of cause and effect analysis, and discuss.

The universe of our study is Middle East and North African origin women living in Turkey and not broken family and country ties and the sample of study is Turkmen origin Syria citizen women who temporarily residing in Turkey. Semi-structured interview form was prepared by the researchers and applied the women in the identified study group. A variety of symptoms was achieved and obtained data were analyzed and evaluated for solving the problem.

Keywords: Women, Mass Media, Change, Violence.

GİRİŞ

Küreselleşme teorisyenlerine göre küreselleşme, ekonomi ağırlıklı olarak sosyal ve siyasal ilişkilerin dünya ölçeğinde etkileşimidir. Küresel olma başlangıç itibariyle sadece günümüze has bir olgu olmamakla birlikte hızını günümüzdeki ulaşım ve iletişim araçlarına borçludur. Küreselleşme iyi ve kötü olanı birlikte barındırmaktadır. Teknolojik yeniliklerin, hastalıkların çaresinin bulunması gibi iyiyi veya hastalıkların yaygınlaşması savaşların veya iç savaşların domino taşı etkisinde bulunması gibi kötüyü barındırmaktadır. Kültürel farklılıklara rağmen günümüzde küresel olandan kaçış mümkün gözükmemektedir.

Küreselleşmenin ekonomik alanla tanımı, liberal ideolojinin yeni bir kimlikle kendini yenilemesi olarak görülebilir. Küreselleşme, ekonomik alandaki ilişkiler ağının yoğunluğu, toplumların birbirlerine daha bağımlı hale gelmesi, serbest ticaret, doğrudan yabancı yatırımlar ve mali kaynakların serbest hareketi

* Dr. Öğr. Gör., Fırat Üniversitesi SBMYO Pazarlama Bölümü.

gibi günlük hayatı yakından ilgilendiren konular bulunmakta, günlük hayata şekil vermektedir (Ateş, 2006, 28). Günlük hayata veren ekonomik alan sosyal yaşantıyı hatta bireylerin algısını tutumlarını dahi etkilemekte ve ekonomik sistem kendi yaşam şartlarını sağlayabilmek için bireylerin zihinsel yapısını ve sosyal yaşamı kendisine göre yeniden ve sürekli yenileyerek yapılandırmaktadır.

Küreselleşmenin inkârını yapmak kadar dünyanın topyekûn küreselleştiğini söylemekte yanlıştır. İnsanlığı dönemler olarak inceleyen klasik dönem sosyologlarının tersine dünya, günümüzde bütün aşamaları birlikte yaşamakta ve gezginler her aşamada yaşama şansına sahip olmaktadır. İkel dönem yaşantısıyla karışık enformasyon çağı adeta gökkuşağını yaşatmaktadır. İkel toplumlar, kameradan haberdar fakat yerelliğini yine kameralar içinde yaşamaktadır. Toplumsal sorunlar ise sosyal kuramların öngördüğü gibi tüm toplumlarda her aşamanın kendisine has gelişmemekte her toplum diğer toplumun etkisiyle ve geçtiği dönemlere benzer dönemler geçirerek bazen ise dönemler arası sıçramalar yaparak atlatılmaktadır. Fakat yaşanan gerginlikler, sorunlar yine sadece kendi toplumuna has kalmamakta iletişimle kilometrelerce uzakta olan olaylar birbirini etkilemekte ve dönüşümler, değişimler daha ani yaşanmaktadır. Günümüzde toplumsal yapıdaki değişim, dönüşüm ve çöküş hızı baş döndürücüdür. Kitle iletişim araçlarıyla bireyler arasındaki yaklaşan, sosyal münasebetlerden dolayı gelişen müşterek ilişkiler ve değerler küreselleşmektedir. Bunun akabinde bir yerde yapılan şiddet eylemi başka bir yerde yankısını bulmaktadır.

Krizlerin küresel ölçekli etkisi günümüzle sınırlandırmak da mümkün değildir. Neredeyse tarihin her döneminde krizler toplumlar arasında salgın mahiyetinde hep yaşanmıştır. Kavimler göçü örneğinde olduğu gibi dünya tarihinde yayılan hastalıklar, açlık, siyasi sorunlar kendisine benzer bir ses bulduğu yerde yankısını da yapmıştır. Fransız devriminin çıkış yılıyla Osmanlı Devleti'nin bundan etkilenişi, Türkiye Cumhuriyetinin emperyalistlerle mücadelesi ile Hindistan gibi ülkelerin bağımsızlık direnişi ve günümüzdeki Tunus'ta çıkan olayların Suriye'ye sıçraması arasındaki benzerlik sorunların küreselleşmesi ile aradaki fark ise süreçle ilgilidir. Asıl önemli nokta yaşanan gerginliklerin bir benzerinin başka bir coğrafyada yaşanması ve bireysel ruhlardaki yaptığı devrimle toplulukların aynı davranışı göstermeleridir. Günümüz krizlerinin etki alanının genişliği haberleşme sürecindeki kısıklık ile açıklanabilir. Borsalarda yaşanan ani ekonomik krizlerin saatlik ve anlık dünyada değişimlere sebep olması anlatmak istediğimizi özetler niteliktedir.

Arap Baharı ile başlayan ve halen devam eden Suriye iç savaşı Mısır ve Libya'daki suların durulmaması toplumların benzer sorunlarından kaynaklanmaktadır. Kökeninde ekonomik sorunlar olan bu toplumlarda küresel kökenli ekonomik krizler ve ulusal olarak üretim faktörleri, bölüşüm ilişkilerindeki adaletsizlik algısı, krizlerin aynı anda ortaya çıkmasına neden olmuş ve kitle iletişim araçlarıyla toplumsal hareketlerin hız kazanmasıyla yayılmıştır.

Kapitalist dünya sistemin alt basamaklarında bulunan bu az gelişmiş topluluklar dünya ekonomik krizlerinden nasıl etkileniyor sorusunu ise ancak emperyalizm ışığında açıklandığında anlaşılabilir. Kapalı toplumlar ve aynı zamanda geleneksel ya da az gelişmiş toplumlar kaynak anlamında gelişmiş ülkelerin ekonomik döngüsünde yer aldığı ve dolaylı şekilde bu döngüye katıldığı için krizler ilk başladığı anda bu ülkelerde hemen hissedilmemektedir. Fakat arz, talep ve kaynak kökenli gelişen bu krizler gelişmiş ülkelerdeki banka stoklarına etki ederek az gelişmiş ülkelere para akışının yavaşlaması ile bu ülkelerde üretimin gerilemesine, dev bir borçluluğa, büyüyen toplumsal sefalet ve siyasi çalkantılara neden olmaktadır (Satlıgan, Savran, 2009, 442). Günümüz Arap devriminde temel rol oynayan iç çekişmelerin kökeninde, dünyanın yaşadığı ekonomik krizler ve siyasi düellolar yer almaktadır. Bölge yapısı itibariyle jeopolitik öneme sahip olması, bölgede yoksulluktan dolayı pazar kaybının yaşanması ve bölgedeki bazı ülkelerin halen daha petrol kaynağı olması; bölgenin iç huzursuzlukla başlayan krizlerinin dış güçlerle daha hararetilendirilmesi olasıdır. Ayrıca dünya piyasası savaşlarının Asya pasifiğe kayması burada yaşanan krizlerin daha çok jeopolitik önem arz ettiği de söylenebilir.

1. ARAŞTIRMANIN METODU

Araştırmamızın evreni Türkiye'de yaşayan ve ülkesiyle aile bağları kopmamış Ortadoğu ve Kuzey Afrika kökenli kadınlardan; örnekleme Suriye vatandaşı olup, Türkiye'de geçici olarak ikamet eden 13 Türkmen kökenli kadından oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu; uygulayıcılar tarafından İstanbul ilinde uygulanmıştır. Eylem araştırma problemi sadece araştırmacının ilgisi çerçevesinde değil uygulayıcılarında önemli gördüğü konular dikkate alınarak belirlenmiştir. Uygulayıcımız tarafından tespit edilen kadınlarda olgubilim deseni araştırılmıştır. Çalışma grubumuza yöneltilen sorularla devrim, değişim, şiddet ve kitle iletişim araçlarının algılanması, yaşantıda ki etkisi ve kadınların bunlara yüklediği anlamlara ulaşmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 72,

78,299). Yapılan bu çalışmada çeşitli bulgulara ulaşılmış ve elde edilen veriler analiz edilerek probleme yönelik yorumlamalar yapılmıştır.

2. KADIN VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Cinsiyet insanın doğar doğmaz karşılaştığı ilk sınıflandırmadır. Doğumuyla insan, biyolojik olarak, cinsiyeti belirli bir şekilde kadın veya erkek olarak dünyaya gelir. Cinsiyet oluşumu, genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerle açıklanmaktadır (Yapıcı, 2016, 23). Biyolojik farklılıkların toplumsal yansıması toplumsal rollerde ortaya çıkmakta ve kadın ve erkeğe toplumsal yaşamında farklı roller ve statüler verilmekte, cinslerin kendilerine özgü biyolojik yapısına bağlı olarak toplumsal cinsiyet algısı oluşturulmaktadır. Yani cinsel kimlik, kişinin kadın veya erkek olarak biyolojik varlığının farkına varmasıyla oluşmakta ve toplumsal cinsiyeti de içermektedir. Sosyo-kültürel olan toplumsal cinsiyet toplum tarafından sürekli inşa edilmekte ve dönemlere özgü olarak rollerde daralma veya genişleme yaşanmaktadır (Yapıcı, 2016, 25).

Toplumsal cinsiyet olarak toplumun, kültürün kadına ve erkeğe uygun gördüğü ve cinsiyetine has oluşturulan davranış beklentileri bireyi, bireye ait özelliklerin genelleştirilmesini içeren inançlardan oluşan cinsiyet kalıp yargılarına uygun davranmaya zorlamaktadır (Onurgil, 2004, 4). Kadın ve erkek rolleri gerçek anlamda kadının kabiliyetleri göz önüne alınarak taksim edilmemiştir. Erkeklerin kadınlara taksim ettiği rolleri ve statüleri kadınlar gerçekleştirmekte, bu rol ve statülere biçilen değer ise erkeklerin kadınların erkekler tarafından denetimiyle elde ettikleri güçle bağlantılıdır (Esbah 16). Kadının dünyadaki tüm sistemlerde statüsü, gücü ve otoritesi kadınlara biçilen rollere, erkeklerin ve kadınların karşılaştırılması ile ortaya çıkabilir (Berktaş, 1995, 15)

Kadın ve erkeğin karşılaştırılması yapılırken tarihin yazım şekli ve tarihin oluşturulması cinsiyete bağlı statü, güç ve otoriteyi özetlemektedir. Geleneksel tarih yazıcılığı erkeklerin yaşam pratiklerinden kaynaklanan olayları kendisine konu edinmiş olup, onun öznesi erkektir kadının tarihi ise özel ve genel anlamda erkekle mücadelenin tarihidir. Tarih, kadınların dövüşmediği savaşların, fetheden konumunda olmadığı kahramanlıkların, kadınların yer işgal etmediği parlamento gibi kurumların tarihidir. Tarihte kadın sadece parantez içinde bir açıklama veya bir noktalama işaretidir. Olaylar sebep ve sonuçlarıyla bilinir, kadın sebeplerde yer alırken sonuçları hep erkek yazmıştır. Kadının hayatı özel alanla sınırlandırılmış, kadın kamusal alanın dışındadır (Çakır, 1994, 13). Kamusal alana müdahale edenler ise tarihte hüsrânların nedeni olarak anılmıştır. Erkeğin düşüncesinde, tarihte yüceltilmesi doğuran değil öldüren cinsin daha üstün olduğunu göstermek ve bu düşüncenin ürünü olarak erkekler ölümsüz kültürler yaratırken kadınlar ölümlü bedenler yaratarak daha aşağı bir işi yapmış olmaktadır (Yuval-Davis, 2003, 26; Berktaş, 1995, 27). Yuval-Davis kadının doğurganlığının eylemlerine etkisini "*Annelik ödevinde yaşamın korunmasının merkeziliği, barışma pratikleriyle iş birliği yapar ve hayatı yıkmaya karşıdır.*" sözüyle özetlemektedir (Yuval-Davis, 2003, 206) Kadına özgü bu davranış; siyasette cılız bir sestir. Bundan dolayı erkek hegemonyasının baskınlığı her alanda olduğu gibi siyasi arenada, kadının toplumsal cinsiyet karşıtı feminizm düşüncelere hapsedilmiş ve kadın, suya sabuna dokunmayan siyaset yapmakta ve erkeklere inat erkekçe davranışlar sergilemektedir. Tüm bunlar kadının özündeki davranış ve düşüncelerin siyasette aktif hale gelmesini engellemektedir.

3. İSLAM KÜLTÜRÜNDE DEVRİM VE TOPLUMSAL HAREKETLER

Kültür insanların düşüncelerini etkilemekte buna bağlı olarak insanların tutumları ve edimleri gerçekleşmektedir. Yani bireyden topluma toplumdaki bireye yansıyan ve gelişen toplumsal ve bireysel olan ne varsa kültür tarafından kuşatılmaktadır. Bundan dolayı toplumların siyasal hareketleri, dönüşümleri ya gelenekselin dışına çıkamamakta ya da gelenekselin tesirinden kurtulamamaktadır. Küresel olanı da etkileyen geleneksellik, toplumların değişim dinamiklerini etkilemekte, toplumların geleneksel yapısına uyum göstererek her toplumda farklı biçim almaktadır.

Değişim ve dönüşüm bütün toplumlarda ve kültürlerde olmasına rağmen her toplumun dinamiklerine bağlı olarak kendisine özgüdür. Örneğin, Hristiyan toplumlarda yapılan köklü değişimler sadece o toplumlara özgü değişimlerdir. İslam toplumu apayrı bir yapıya sahip olduğu için aynı uygulamaları uygulanamamakta, uygulandığı takdirde ise bir sonraki değişimin dinamiği bu farklılıklar olmaktadır. Kardavi Müslüman toplumların değiştirilmesinde salt bir batı medeniyetinin takip edilemeyeceğini verdiği örneklerle açıklamıştır. Kardavi'ye göre, İncil hayatı ikiye ayırır; birini Allah'a diğerini Kayser'e verir. Bundan dolayı bir Hristiyan'ın herhangi bir politik düşüncenin egemenliği altında yaşaması mümkündür. Hristiyanların denetimleri kiliseye aittir ve kilise inanç sisteminin kurucusudur. Bu durumun aksine Müslümanların yaratıcısı hayatın her şeyine hâkim ve kuşatıcıdır. Denetim bundan dolayı bitmez bir süreçtir (Kardavi, 1990, 121, Lelandais, 2009, 74). Kardavi, batı tarzı değişikliklere meydan

okuyarak bu çağruların İslam'ı inkâr anlamına geldiğini savunmaktadır. İslam âlimlerinden yapının farklılığına işaret eden sadece Kardavi değildir. Aynı şekilde Seyyid Kutub'da farklılığı vurgulamakta ve ne sosyalizmin ne de kapitalizmin İslam'ın ruhuna uymadığını sadece İslam'ın kendisinin başlı başına bir sistem olduğunu vurgulamaktadır (Kutub, 1992)

Hobbes, Rousseau, Montesquieu, Smith; günümüzün batı sisteminin temelini oluştururken tarihi bir sürecin ürünlerini vermişlerdir. Oysaki İslam toplumlarında tüm sistemlerin ve toplumsal yapının temeli Kur'an-ı Kerim oluşturmaktadır. Nizamul Mülk Siyasetname'de Kur'an'dan hadisten geleneklerden ve İslam âlimlerinden örnekler vererek siyasi kurumları şekillendirmiştir. Örneğin, Nizam'ül Mülk'ün h.z. peygamberin Medine devletini yönetirken uyguladığı stratejilerden ilham alarak söylediği "saltanat küfür ile devam bulur amma zulüm ve gaddarlıkla payidar olmaz" sözü insan yönetiminde sertliğin ve korkunun işlevsel olmadığına yansımasıdır. Günümüz Arap devriminin kökenindeki sorunlardan en önemlisi yönetimde bulunanların sertlik ve korku yönlü politikaların halk tarafından kültürel olarak uygun olmayışından kaynaklandığı söylenebilir. Elbette ki salt bir sorunun sonucunda toplumsal hareketler başlamaz. Birbirine bağlı olarak bir sorunlar yumağı toplumun harekete geçirebilmektedir. Örneğin, Arap devrimini başlatan diğer etkenler ise milli gelirin dağıtımında ki adaletsizlikler ve kişi başına düşen milli gelirin düşüklüğü sayılabilir. Yani toplumda, yöneticilerin adaletsiz algısının yükselmesi, yoksulluk ve işsizliktir. Nizamul Mülk'ün işsizliğin devletleri fitne ortamına sürükleyeceği vurgusu ve adaletin ise halka amme hizmetlerinden daha önce sunulması gerektiğini söylemesi, Arap Baharında halk tarafından yüksek sesle vurgulanan bir istektir. Yine Nizam'ül Mülk, yönetimde bu değerlere hassasiyet gösteren yöneticinin reayasının ise isyanda gözü olmadığını vurgulamaktadır (Nizamü'l-Mülk, 1941, 15, 240, 341)

Nasireddini Tusi, siyasi ve iktisadi gelişme ve güçlü bir devlet için mevcut sistemin devamlılığının mecburiyetini vurgular. Adet-geleneklerin, müesseselerin sürekliliğinin sağlanmasının gerekliliğini savunur. Nasireddini Tusi'ye göre herhangi bir sebeple sık sık sistemde yapılan değişiklik beraberinde gerilemeyi getirmektedir. Buna örnek olarak kendi döneminin Acemlerini veren Nasireddini Tusi, sistem ve idare değişikliğinin ve devleti küçük şehir ve bölgelere bölüp devletçikler oluşturmanın sadece kuvvet bölünmesine sebep olduğunu söylemiştir. Yapılacak iş elbette ki bozuk bir sistemle yola devam etmek değildir. Mevcut sistem ihtiyaçları karşılayamaz ise yenilik ve reform hareketleri devreye sokulmalıdır. Toplumsal yapıda yabancı bir sistemin oturtulmaya çalışılması ise tamamen milletin kültür değişimini sağlar ve yabancılaşma yaşanır. Reformlar sistemin yaşatılması için gereklidir. Fakat sistemin işlemez olan yönleri reformla atılır ve yapılan reform sistemin özüne göre yapıldığı takdirde toplumlar güçlenerek var olur (Tusi, 1985, 19,42; Bayrakdar, 2006, 241).

Arap Baharının yaşandığı geleneksel toplumlar olarak, modernliği ve türevlerini hep krizlerle birlikte anımsamış modernliği ve felsefesini dıştan bir bakışla anlayamamıştır. Kendinin tarihi dışında oluşan modernlik geleneksel İslam toplumlarının karşıt mücadele ve arzusu arasında gidip gelmiştir. Modernlik ve araçları Batı toplumlarında birbirini art zamanlı takip etmektedir. Fakat İslam dünyası bu gelişmeleri sıçramalarla takip etmektedir. Sömürge dönemi ise batıyla bağımsızlık mücadelesi verilerek geçtiği için modernlik ve İslam devletleri arasındaki ilişki Simurg ve hacı kuşları arasındaki ilişki gibidir. Fakat modernliğin seküler hali Simurgla uyuşmamakta oysaki İslam âlemi hep Simurgu aramaktadır (Shayegan, 2010).

Günümüz toplumsal hareketleriyle Arap Baharı karşılaştırıldığında kullanılan araçlar ve karizmatik lider yokluğunun benzeştiği söylenebilir. Örgütlenme ve eyleme geçme modelleri günümüz kitle iletişim araçlarıyla (internet ve cep telefonu) sağlanmaktadır. Günümüz sosyal hareketlerinde şiddet içeriği bulunmazken Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerin şiddet içeriği ve amaçları bir anlamda Fransız Devrimini anımsatmaktadır. Sömürge oldukları günden itibaren Ortadoğu'da durmak bilmeyen devrimler, kendi özleri dışındaki sistemlerle yönetilmelerinden kaynaklanabilir ya da öze dönme çabası olarak görülebilir. Bu farklılık ve benzerliklerle birlikte muhafazakâr modernist kesimler veya radikal sosyalist rejimler, bu topraklarda dinin amaçsallığını görmezden geldiklerinden dolayı bu rejimler, süreç itibariyle kısa sürmüş ve sonucu her zaman şiddetle bitmiştir. Kardavi'ye göre hayatın her anına nüfuz eden dinin, bu topraklarda her daim başatlığı ve Müslümanın kişiliğinin değişmez parçası olduğu için kendi sistemi dışındakilerle savaş halindedir (Kardavi, 1990, 65). Bu ülkelerin özgürlük girişimlerinin Arap milliyetçiliği ile başlamasına rağmen dinin baskınlığı bu toprakların tarihinde görülebilir. Arap ülkelerinde bağımsızlık savaşları ve 1960 sosyalist hareketlerin İslam'la uyuşmak zorunluluğu din eksenli yaşam biçiminden kaynaklanmaktadır (Voll, 1995).

Küresel anlamda yapılan sosyal hareketler gibi liderlik olgusunun yitimini, bu bölgede de yaşanmaktadır. Fakat damgasını vuran benzerlik son kertede katılmayı ihmal etmeyen feminist hareketlerdir. Mısırlı Aliaa Magda Elmahdy'nin soyunması; ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı, cinsel şiddet gibi

konularda mesajlar vermek amacıyla oluşturduğu söylense bile tarih her zaman Müslümanlar için kadının ve örtüsünün isyan malzemesi ve savaş nedeni sayıldığını ispat etmektedir. Mısırdaki kadının eliyle başlayan isyan başka bir kadının vücuduyla kaosa dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Hemen akabinde İsraili hemcinslerinin soyunarak Elmahdy'e destek vermesi ise manidardır. Düşman halk olarak görülen İsraili kadınların desteği İncil'de geçen misalde buğdayların arasına deliceler diken düşman komşuya benzemektedir (İncil, Matta, 13/24-30). Huzur ülke sakinleri ve ekonomik gelişme için başatken; huzursuzluk ise ülkede huzur istemeyen yabancı güçlerin işine yarayacaktır. Yapılan bu davranış, muhafazakâr ve liberalleri karşısına alarak kitle iletişimin yarattığı bilginin bumerang etkisi yaratarak emperyalist zihniyete başka yolların denenmesi lüzumunu göstermiştir. Çünkü artık halklar bu tür girişimlerin adresini kitle iletişimle öğrenmektedir.

Geleneksel toplumlarda, yenilik yapma korkusu yöneticileri ve halkları edilgenleştirmekte; yeniliği yapmak emperyalistlere bırakılmaktadır. Sorun tanımlanırken de bu toplumlarda, eksikliği sadece yine sorunun emperyalizmden kaynaklandığını söylenmesidir. Oysaki sorunun kökeni; yenilik korkusu ve kendi kendini değersiz görmektir. Bu toplumlarda sömürgeci zihniyet ve işbirlikçiler yani; paraya doymayan tamahkârlar, bilimsel bilgiyle baştan çıkan akıllılar, ahlaksal kurullarla kandırılan ahlakçılar ve cehennemle kandırılan sıradan insanlar ise diğer sebeplerdendir. Batı, Makyavellist manevralarla sömürgeci teknik gücün boyunduruğuna girdirmiş ve dinle bilimi birbirine bağlayan organik bağı gizleyerek sömürülecek toplulukları aynı düzende günümüze kadar getirmeyi başarmıştır (Shayegan, 2010, 27). Bunu ise en çok sömürülen ülkelerin bilim insanları, üretim güçlerini ellerinde bulunduranlar ve yöneticiler yoluyla yapmaktadır.

Octavio Paz'ın sözünü ikinci bir değişiklikte konumuza uyarlısak içinde bulunan epistemolojik şizofreniyi anlamış oluruz. Fikirler dünkü fikirler, tavırlar bu günün tavırları. Bunların ataları Peygamber adına yemin ediyorlardı, kendileri de Marx, Smith adına yemin ediyorlar sözüyle geleneksel toplumdaki şizofreninin oluşumundaki temel etkeni göstermektedir (Shageyan, 2010, 85). Kitle iletişimiyle daha da görünür hale gelen modernleşmenin araçları, bu toplumdaki insanlar için amaç haline geldiğinde araçları üretenler için av olarak kendilerini sunmaktadırlar. Devrimin amacı modernleşme ve gelişmiş ülkeler seviyesine çıkmak ise ilk önce yapılması gereken tutumları değiştirmektir. Felsefi kafa yoksunluğu bilimsel ilerlemenin önünü tıkamaktadır ve yapılan devrimleri sığ bir ekonomik amaç ve yozlaşmayla eş tutarak bu toprakları daha çok devrimlere gebe bırakmaktadır (Shageyan, 2010)

Değişim ve devrimin (daha hızlı süreç olarak) oluşabilmesi için sistemin karşıt tarafında sadece ekonomik gelişme yetmemektedir. Devrimlerin yapılabilmesi için siyasi ve askeri güçte çok önemlidir. Muhaliflerin bir araya gelişi ve savaşkanlık derecesi, siyasi bilinç yapılacak mücadele için çok önemlidir (Gramsci'den aktaran Forgacs, 2010, 230). Arap Baharı'nın başlamasında birçok etkenle toplumun patlamaya hazır bir dinamit haline getirildiği görülmüştür. Suriye ve diğer ülkeleri incelediğimiz takdirde yapılan devrimde ülkenin kendi ordusundan ve siyasetinden muhaliflerin yoğun olduğu da görülmektedir. Siyasi ve askeri gücün savaşmak için yeterince olgunlaşmaması başarısızlığı beraberinde getireceği kesindir. Fakat yaptığımız incelemeler ve araştırma sonucunda devrimin başarıya ulaşma sürecinin uzamasında dış güçlerin etkisinin içteki siyasi ve askeri mücadeleyi etkilediği de aşikardır.

4.BULGULARLA DEVRİM VE KADIN

Çalışma grubumuzun yüzde 100'ü (n=13) kadınlardan ve Türkiye'de yaşayan Türkmen kökenli Suriye vatandaşlarından oluşmaktadır. Yaş grupları 51 ile 23 yaşları arasında değişmektedir. Toplamda yüzde 15 (n=2) okur-yazar olmayan, yüzde 15'i (n=2) ilköğretim mezunu, yüzde 31'i (n=4) lise mezunu, yüzde 39'u (n=5) ise üniversite mezunudur. Çatışmanın yoğun olduğu bölgeler bazında ele aldığımızda yüzde 7'si (n=1) Hama'lı yüzde 23'ü (n=3), Lazkiye'li, yüzde 30'u (n=4) Halep'li, yüzde 39'u (n=5) çatışmaların yoğun olduğu Humus'lu dur. Görüşme yaptığımız Türkmen kadınlarının Türkiye'de bulunma nedenleri sorulduğunda, yüzde 7'si (n=1) soruyu cevapsız bırakmıştır. Yüzde 15'i (n=2) ziyaret amaçlı, yüzde 31'i (n=4) eğitim amaçlı Türkiye'de bulunmakta, yüzde 46'sı (n=6) devrim sonucu yaşanan şiddetten kaçmak amaçlı Türkiye'ye gelmiş bulunmaktadır. "Ülkenizde meydana gelen olaylarda zor durumda kalan ve hayatını kaybeden oldu mu?" sorusuna yüzde 69'u (n=9) evet cevabı vermiş, yüzde 31'i hayır cevabı vermiştir. Ailesinden ölen kişi olduğunu belirtenler ise yüzde 23'ü (n=3) oluşturmaktadır.

İdeolojilerin yayılmasını hızlandıran etken yazılı basın yaygınlaşması ve yazılı basına ek olarak görsel ve işitsel basınında gelişmesidir. Böylece siyasi ideolojiler kendilerini her yerde geçerli kılacak ihraç imkânlarına kavuşmuşlardır. Ulusal ve yerel kültürlerin üzerini kapatmak adına popüler kültür oluşturarak egemen ideolojinin yayılması sağlanmıştır. Bunu küreselleşmenin bir sonucu olarak gösterilmesi ise sadece emperyalizmin isim değişikliği yoluna gitmesinden başka bir şey değildir. Kitle iletişim sınıf çıkarını

destekleyen, egemen sınıfın düşünceleri yayan ve seçkinlerin kendi çıkarlarını destekleyen rıza üretme aracı olarak görülür (Yaylagül, 2008, 14). Medya kendi egemen sınıfın ideolojisini tam olarak yansıtırken seçici, tutarlı davranır. İzleyicisi tarafından hata olarak algılanan durumlarda bile kendi ideolojisini yaymadaki kasıt bulunmaktadır. (Parenti, 2008, 163) Horkheimer ile Adorno, insanların ve kültürel biçimlerin kitle iletişim araçlarıyla metalara dönüştürülmesi insanın gerçekle sahte; mantıklıya mantıksız arasındaki ayırım yapma gücünü yok ettiğini vurgulamaktadırlar. Bireyler bu kafa karışıklığı ve güçsüzlükle sadece tüketen metalar haline dönüşmekte ve rasyonel çıkarımlar yapmaktan uzaklaşmaktadır (Mutlu, 2005, 228). Duygusal yönü ağırlıklı olan modern insan, kitle iletişim araçlarıyla çok kolay şekillenmekte ve her edimiyle kendini sisteme adamaktadır.

Görüşmecilere ülkenizdeki gelişmeleri nasıl, neden bu araçları kullanarak takip ediyorsunuz, kullandığınız kanallar hangileri ve kullanmadıklarınızı neden tercih etmiyorsunuz sorusu yöneltildiğinde elde edilen bulgular şöyledir: Kitle iletişim araçlarından televizyonu kullananlar yüzde 100 (n=13) oluştururken sebebini ise yaygınlığı pratikliği ve ucuzluğuyla açıklamaktadırlar. Televizyonla birlikte interneti kullananlar yüzde 61'i (n=8) oluşturmakta, radyoyu kullanan ise yüzde 7 (n=1)'dir. Televizyon izleyenlerin hangi kanalları izlediği sorusuna ise yüzde 85'i (n=11) Al Jazeera birinci sırayken onu Al Arabia ve Orient takip etmekte, diğer kanalların izlenmeme sebebi ise yüzde 53'lük (n=7) bir oranla güven duymayanlar oluşturmuş, diğer görüşmeciler ise bilmiyorum cevabını vermiştir.

Elde edilen bulgulara dayanarak kitle iletişimde televizyonun önemini devam ettirdiğini radyonun ise tam tersi durumda olduğu sonucuna varılmıştır. Televizyonun yaygınlığı, ekonomik olarak daha cazip olması ve kullanımında karmaşık bilgiye ihtiyaç olmaması televizyonu kitle iletişimde önemli kılmaktadır. Kitle iletişimde tercih edilen kanallar ve tercih edilmeyenler arasında güven duygusunun önemi ortaya çıkmaktadır. Sömürü için kullanılan tekniklere kitle iletişiminin dâhil olması ve akabinde farklı zihniyeti temsil eden kanalların ortaya çıkması sonucu, bilgi kirliliğinin farkındalığını ortaya çıkmıştır. Sonucunda ise güven sorunu, kanalların tercih edilip edilmememe sebebini oluşturmuştur.

Şiddet belirli eylemleri yapanlardan çok onların tanığı ya da kurbanı olanlara ait bir kelimedir. Yani şiddet uygulananla bilinir. Bir tanık ya da kurban, şiddet olayını anlatırken ya da tanımlarken bununla sadece eylemin fiziksel zarar verdiği değil aynı zamanda gayri meşru oluşunu da içinde barındırdığını anlatmaktadır (Riches, 1989, 12,16.) Bireye baskı ve güç kullanarak isteği dışında bir şeyler yapmak ya da yaptırmak şiddet tanımının içine girerken ulaşılmaması istenen hedef ise şiddet gören tarafı pasivize etmek ve kendi düşüncesini empoze etmektir (Akkaya, 2009, 328) .

Suriye'nin tarihinde birçok şiddet olayı bilinmektedir. En çok konuşulana ise 1982'nin Şubat ayında yapılan Hama katliamıdır. Bu ayaklanma da binlerce Suriyeli katledilmiştir (Guardian.). Yaptığımız araştırma neticesinde Hamalı katılımcılarda sindirmenin ve pasivize edilmenin etkilerine rastlanılmıştır. Bu katılımcıların, sorulan soruların bir kısmına cevap vermediği bir kısmına da kısa cevaplarla geçtiği görülmüştür. Örneğin "Eski durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna "Kötü ama güvenlik vardı." "Eski döneme geri dönmek ister misiniz?" sorusuna ise "Sadece güvenlik" cevabı verilmiştir.

Dünya yüzeyinde uygulanan şiddetin kökeninde özdeşim kurma, yüceltme ve güvensizlik kavramları görülebilir. Biz kimliği adı altında din, mezhep, kabile gibi ayrımcılığa gitmek, narsist ve bencillik kavramlarıyla bu ayrımın duygusal yönünü oluşturmak ve öteki kavramının tahripkarlığının farkına varılmadan zihinlere işlemek, soykırımların yaşanmasının en büyük sebebidir (Balcioğlu, 2000, 36). Genç zihinler, özdeşim kuracakları kişileri güven veren bireylerden ve güçlü kişiliklerden seçerler. Bu kişiler eğer anne ve babası değilse kendilerine bu hissi verecek birey ya da gruplara dâhil olurlar. Bu gruplar öteki kavramına ve güvensizliğe vurgu yaparak soykırıma neden olan gruplardan olabilmektedir (Erjem, Gödelek, 2010, 216).

Bireyler içinde yaşadıkları dünyada güvensizlik ve güçsüzlük gibi duygulara sahip olmaları sonucu öz kontrol duygusunu yitirebilirler bunun sonucunda güvensizliği gidermek için güvenliğini sağlayacak her türlü çareye başvurabilirler. Bu duygularla oluşan grupların güvenliklerinin inşa etmek adına şiddeti kullanmaları kaçınılmazdır. Güvenliği sağlama adına yapılan şiddet yeniden başka bedenlerde yapacağı tahribat ve güvensizlik duygusu ile döngüsel hale gelmektedir (Gümüş, 2006, 22). Şiddetin ülke yönetiminde bir politika olması sonucunda ise tüm toplumun güvensiz hissetmesine ve karşı atak olarak yine şiddete yönelmesine sebep olmaktadır. Şiddet, böylece değişim ve dönüşümün gerçekleşmesinde kullanılan araç olarak çıkmaktadır.

"Gelişmeleri değerlendirirken sizce neden bu durum ortaya çıktı?" sorusuyla genel olarak Arap Baharı'nın başlangıcının nedeni öğrenilmeye çalışılmış, katılımcıların verdikleri cevaplar şöyledir:

A.K. "Baskı ve etnik ayrımcılıktan dolayı çıktı." **Y.D.** "Baskı, yolsuzluk, işsizlik ve ayrımcılık sonucunda oluştu.", **T.M.** "50 yıllık baskı despotizm, yolsuzluk, rejimin halkı tahkir etmesi, yeraltı ve yerüstü zenginliklerin tarumar edilmesi", **C.R.** "Baskı fakirlik ve işsizlik" **M.Y.** "Baskı ve tahkir görülmesi" **G.R.** "Rejimin sıkı baskısıdır", **A.F.** "Rejimin yaptığı baskı, ayrımcılık, mezhepsel ayrımcılık, işsizliktir.", **K.R.** "Tahkir görme, zulüm, baskı, yolsuzluk ve işsizliktir.", **A.Y.** "Dış güçlerin etkisi, rejimin zalim olması." **S.G.** "Kötü yönetim ve uyanıştır." **Z.A.** "Bozuk düzen, rüşvet, kayırmacılık", **Y.D.** "Ülkenin zenginliği tek kanala akıyordu. Hayat standardı her gün düşüyordu, özgürlük alanının daralması, zillet bu olayları başlattı", **T.M.** "Baskı etnik ayrımcılık, eğitim sıkıntısı, ekonomik yaptırım, işsizlik", **C.R.** "Yoksulluk tahkir edilmek, ayrımcılık", **M.Y.** "Ayrımcılık.", **M.N.** "Baskı rüşvet kayırma.", **A.F.** "Baskı ve ayrımcılık", **K.R.** "Yolsuzluk ve ülkenin zenginliğinin çarçur edilmesi ve geri kalmışlık ve baskıdır.", **A.Y.** "Sıkıyönetim, cehalet, devlette yolsuzluktur.", **S.G.** "Hak ihlali ve temsilcimizin olmaması" nedenleri sıralanmıştır.

Katılımcıların cevaplarına bakıldığında, devlet tarafından yapılan baskının verilen cevapların çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. Yolsuzluk, işsizlik, geri kalmışlık, ayrımcılık bu halklarının ortak kaderi gibi oluşturulmuştur ve bundan dolayıdır ki domino etkisi yapmıştır. Hobbes'ın öne sürdüğü gibi insanın eşitliğe tahammülü yoktur. Şiddet eşit olmayan güç karşısında gelişmekle birlikte çoğu zaman yıkıcı bir güçle bedene yönelik silahlı, aşırı saldırgan ilişkiler sonucu yilgınlık ve korku sağlayarak sindirme sistemidir (Yavuz, 2000, 106). Kuzey Afrika ve Suriye'de yaşanan bu gelişmelerin kökenine indiğimizde eşitliğe tahammülü olmayan insanın güç elde etmek veya korumak için yoksulluk yani ekonomik şiddet, psikolojik şiddet ve fiziksel şiddeti uygulayarak ayrımcılık yaptığı söylenebilir.

Foucault baskının kendisinin içindeki çelişmelerle ezilenlerin kendi yaşam koşullarına karşı yaratıcı bir tepki göstermelerinin yolunu açtığını savunmaktadır ki zaten bunu her dönem ve mekânda görmekte mümkündür (Berktaş, 1995, 13). Homo economicus zihinlerle birlikte devletin siyasallaşması sonucu oluşan kayırmacılık ve rüşvet, bireysel ve sınıfsal fayda maksimizasyonu üzerine kurulmuştur. Kişilerin ve siyasi partilerin çıkarları, toplumun genel menfaatiyle çatışmaktadır. Devlet kleptokrasi ile kendi halkını ve ülkenin zenginliklerini soyma yoluna gitmektedir. Sistemdeki yozlaşma olan rüşvetle, sistemin bazı grup ve toplumların isteklerine sistemi, cevap veremeyecek hale getirdiğinde bu topluluklar yönetime karşı şiddetle çözüm aramaktadırlar. Rüşvet toplumsal yozlaşmaya sebep olmakta ve kendini yetiştirmek ve geliştirmek isteyen idealist bireylerin inancını sarsmaktadır. Kaynakların kötü kullanımına sebep olarak rüşvet, milli ekonomiye ciddi zararlar vermektedir (Çoban, 1999, 36,37) Kuzey Afrika ve Orta Doğuda yaşanan devrimin amacı demokratik yönetim isteğidir. Demokratik yönetimden ise kasıt rüşvetle yıkılan umutların onarılması baskı ve ayrımcılığa karşı bizde varız sesini duyurmaktır.

"Hemen hemen tüm ülkelerde, homojen bir kitle her türlü muhalif grubu ezmekte, yok etmektedir. Kitle kendisinden başkasıyla birlikte yaşamayı istemiyor ve kendi kendisi olmayan şeyden ölümüne nefret ediyor." (Gasset, 2011, XIII). Gasset'in bu sözlerinin inanç olarak değerlendirildiğinde Müslüman toplumlarda olmaması ya da zayıf olması beklenebilir. Fakat inanç ekseninde ayrımcılığı değerlendirirken, Müslüman olduğunu iddia eden halkların bu denli ayrımcılığa gitmesi ve etnik kökenler ve mezhepler arasındaki ayrımcılığı kıskırtması aidiyet konusunda Müslümanlıklarını sorgulamayı da getirmektedir. Çünkü "Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakıncanızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdâr olmandır." (Hucurat Suresi, 13. Ayet) ayetinde tüm ayrımcılıklar yok sayılmakta sadece takva üzere olanların üstün olacağı belirtilmektedir. Bu gibi ayetlerin ve hadislerin olmasına rağmen hem yöneticilerin hem halkın ayrımcılığı artırıcı politika ve eylemlere sahip olması bu ülke halklarının kendilerini sorgulamasını zorunlu kılmaktadır.

Katılımcılara "Ailenizle ilgili kaygılarınız var mı, varsa nelerdir?" sorusu yöneltilmiş verilen cevaplar şöyledir: **A.K.** "Kaygım var, rejimin sağı solu belli olmaz.", **Z.A.** "Şiddet", **Y.D.** "Bizim yüzümüzden herkese bir şey olacak diye korkuyorum.", **T.M.** "Göçe maruz kalmaları bizim faaliyetlerimizden dolayı tutuklanmaları, baskıya maruz kalmalarından korkuyorum.", **C.R.** "Soyadımızı taşıyan herkes arıyor.", **M.Y.** "Hepsi evlerini terk etti ve her an ölüm haberleri gelebilir.", **M.N.** "İç savaş.", **G.R.** "Canlarına bir zarar gelmesinden korkuyoruz.", **A.F.** "Çoğu arıyor.", **K.R.** "Çeteler köyleri basıyor, malımızı ve paramızı alıyorlar; vermeyeni dövüyorlar hatta öldürüyorlar.", **A.Y.** "Ailem korku içinde hayatlarını sürdürüyor.", **T.M.** "Canlarına zarar gelmesinden korkuyorum.", **S.G.** "Tutuklanmalarından kaygılanıyorum."

Genel olarak değerlendirdiğimizde Türkmen kadınların aileleriyle ilgili endişelerinin olduğu görülmektedir. Karmaşa zamanlarında toplumda düzen beklemek saf dillilik olurdu. Önemli olan son noktaya gelmeden tedbirlerin alınmasıdır. İnsanın ilk güven duygusunu aldığı ve tüm ihtiyaçlarını giderdiği, sosyalleştiği ailenin kullanılması, korku duygusunun bireylere yaşatmanın en ağır ve en kolay yoludur. Aidiyet duygusunun, güven duygusunun ve sevgi gibi birçok duygunun yaşandığı aile kaybetme

ile korku duygusuna dönüşebilmektedir. Tarihin her döneminde bireyleri eğitmek ve istenilen davranışa yönlendirmek için korku duygusu aile üzerinden kullanılmıştır.

Görüşme yaptığımız Türkmen kadınlara "Ülkelerindeki gelişmeleri nasıl değerlendirdikleri, gelecekleri ile duydukları kaygıları ve bu kaygıların nedenleri nelerdir" sorusuna şu cevaplar alınmıştır:

A.K. "Açık ve aydınlık görmüyorum ülkemizin geleceğini. İstikrarın bozulması, silahlanma, düşmanlık başlaması kaygılandırıyor nedenleri ise silahlanma, PKK, dış müdahale, İran, ABD, Fransa'dır.", **Z.A.** "Çok kötü, çok karamsar, şu andaki gelişmeler kaygılandırıyor.", **Y.D.** "Soygunculuk ve hırsızlık alçakların zulmüdür. Etnik savaşların özellikle Nusayri ve Sünni çatışmasının çıkacağını sanıyorum. Ülkenin geleceği karanlık gözüküyor. İstikrar zor sağlanır. Ayrılık noktalarının kaşınması, Batının işe karışması, İran ve Rusya'nın silah vermesi, silahlanma kaygılarının nedenidir.", **T.M.** "İnsanlık ayıbı dünyanın vicdan imtihanı olarak görüyorum. İç savaş, ekonominin ve alt yapının tahrip edilmesi, yer altı zenginliklerinin ipotek edilmesi, devletin bölünmesi korkutuyor. Her iki tarafında silahlanması, dünya kamuoyunun sessizliği, Kürtlerin PKK tarafına geçmesi, Nusayriilerin Sünnilere katliam yapması, tehcir uygulamasıdır.", **C.R.** "Berbat karamsarı. Savaş.", **M.Y.** "Acı verici hadiseler yaşanıyor. İç savaş ve etnik savaş olması yüksek. Silahlanma ve olayların sürmesi kaygılarımı artırıyor.", **M.N.** "Kötü, kötü ve karamsar bakıyorum. İç savaş çıkabilir.", **G.R.** "Ciddi kararlar alınmıyor alınan kararlar uygulanmıyor. Mezhep çatışması ülkenin bölünmesi ve milletimin zarar görmesi korkutuyor beni.", **A.F.** "Çok kötü katliamların sürmesi ekonominin ve güvenliğin çökmesi, olayların sürmesi olayların devam etmesi kötü, her geçen gün daha da kötüye gidiyor? Geleceği karanlık, ülkenin zenginliği paylaşılacak ve iç savaşa gidilecek. Silah ve kavimler arası kavganın başlaması ve Batı müdahalesidir nedeni.", **A.Y.** "Eskiden insanlar özgürlük adına hiç bir şey bilmezdi ve hayatını nasıl desem köle gibi rejime biyat ederdi. Maalesef Suriye'de bir insani dram var. Masum insanları öldüren Baas rejimi daha da öldürmeye devam ediyor ama halk hürriyeti için savaşacak. İleriki günlerde Suriye'deki olayların iç savaşa gitmesinden çok endişe duyuyorum. İç savaşın bir yerden başka yere sıçraması ve rejimin bunu alevlendirmesi endişemi artırıyor.", **T.M.** "Çok zor bir süreç. Ülkenin parçalanması üzüyor beni. Benim ülkem olduğu ve akrabalarım orda bulunduğu için kaygılanıyorum.", **S.G.** "Karışık ama düzelecek Geleceğin iyi olacağını düşünüyorum. Ortak bir hareket düşünce ve proje olmaması endişelendiriyor."

Emperyalizm, bir bölge üzerinde özellikle ekonomik, politik ve bölgesel olarak güç kazanmak ve orada denetim kurmak; kazanılan gücü ve denetimi sürdürmek amacıyla uygulanan çeşitli yöntemlerdir (Ritzer, 2011, 84). Suriye petrol kaynağı olarak emperyalist oyunların yitirilmek üzere bir bölge olmakla birlikte pazar olarak kullanma durumu hala devam ettirilebilir gözle bakılmaktadır. Şu anda silah pazarı olarak kullanıldığı ve bunun için sürekli çatışmaların körüklendiği de ortadadır. UNODC'nin verilerine bakıldığında Afrika ve bu bölgeler her zaman silah tüccarlarının iştahını kabartmıştır (UNODC, 2010, 161). Savaştan sonra yaşanan ekonomik çöküntünün bilincinde olan bir kral veya lider eğer kendi çıkarını gözetmiyorsa yani kleptoman değilse kendi ülkesini bilerek savaşın ortasına atmaz veya ülkeyi iç savaşa çekmez. Güven ortamının, hukukun üstünlüğünün yokluğu ve siyasal ve ekonomik yozlaşmanın olduğu bir ülkenin gelişmesi imkânsızdır. Kleptoman yöneticiler, politikalarıyla sadece dipteki milyarı yaratmakta ve geometrik bir artışla yoksulluğun altındaki bir yoksulluğu ülkelerine reva görmektedirler. Bu yönetimlerden dolayı günümüzde dünyada zengin ve yoksul arasındaki uçurum tarihte hiç olmadığı hale gelmiştir. Kötü yönetim, çatışma, kötü komşular tarafından kuşatılmış olma (artık hızlı ulaşım sayesinde küresel dünyada kötü komşulardan başka kötü birlikler ve uzak emperyal ülkelerin hedefi olma), doğal kaynaklar tuzağı dediğimiz kendi doğal kaynaklarını ekonomik gelişme için kullanamama ve bundan dolayı da bağımlı hale gelme durumları dipteki milyarı daha da artırmaktadır. Suriye'de yaşanan gelişmeleri veriler eşliğinde değerlendirdiğimizde iç savaş yani çatışma, kötü yönetim, kötü komşular ve doğal kaynakların tuzağına düşmüş durumdadır (Ritzer, 2011, 418,420). Değişen ve ilerleyen dünyada değişmeyen tek şey sermayenin uluslararası dolaşımında sömürü düzenini sağlamlaştırmaktır. Savaş sanayisi kendine pazarlar bulabilmek için kleptoman liderleri bulmakta güçlük çekmemektedir. İnsanlık, uluslararası sömürü ve yanılma uygulamalarıyla kendini her zaman bir kaosun ortasında bulmuştur (Ataş, 2008, 132). Suriye ve Arap Baharı'nın yaşandığı tüm bölge ülkeleri bu kaosun içindedir.

"Tunus'tan başlayıp Mısırda büyüyen Arap baharının diğer ülkelere sıçramasının nedeni sizce ne olabilir?" sorusuna görüşmecilerin verdiği cevaplar şöyledir:

A.K. "Psikolojik hava oluşturuldu.", **Z.A.** "Baskı ve zulüm", **Y.D.** "Başarıya ulaşması bizde de heyecan oluşturdu.", **T.M.** "Psikolojik hava oluşması, özgüven oluşması, haberleşme kolaylığının olması.", **M.Y.** "Halkı cesaretlendirdi.", **M.N.** "Baskı ve zulüm benzerliği", **G.R.** "İnsanların özgüven ve cesaretlenmesi.", **A.F.** "İnanmıyorum oradan kaynaklandığını bir şekilde başlayacaktı ve başladı.", **K.R.** "Devrimin başarıya ulaşması sonucu bizde yapabiliriz inancını oluşturdu.", **A.Y.** "İnsanların modern ve global hayatın bir parçası olma istekleri ve adalet istemeleri çünkü yolsuzluk ve hırsızlığın yanı sıra bu ülkelerde demokrasi adına hiçbir şeyin olmaması bu

devrimi başlattı.”, **T.M** “İnsanların bilinçlenmesi.”, **S.G.** “Az etkilenmiştir ülkenin kendi içinde oluşan sebepleridir.”.

Tunus'ta başlayan isyanın bir salgın gibi yayılması aynı anlamların, sıkışmaların ve çatışmaların oluşumundan kaynaklanmaktadır. Kader birliği içerisindeki aynı toprakların insanları aynı sosyal-siyasal ve ekonomik nedenlerle başlattığı bu devrim Gasset'in söylediği gibi “Aynısı ama ayrı tarzda.” sözünü anımsatmaktadır. (Gasset, 2011, 6). Durkheim'in yansılama kavramıyla da açıklanabilir. Çünkü artarda çıkan devrim hareketleri birçok benzer nedenin etkisinde ve değişik birey bilinçleri arasında eşitlenmeyle ortaya çıkmıştır (Durkheim, 1992, 114). Bu coğrafya sömürge olduğundan beri her zaman domino taşları gibi olmuştur. Biri yıkılınca diğeri de aynı duruma gelmektedir, yansılama yani kader ortaklığı bitmeyen bu toprakların halklarını sadece sınırlar ayırmıştır (Lelandais, 2009, 79)

“Gelişmeler sonrası eğitim ve ekonomik durumu etkilendi mi?” sorusuna verilen cevaplar şöyledir:

A.K. “Çocuklar okula gidemediler.”, **Z.A.** “Okullar kapalı.”, **Y.D.** “Hayat pahalaştı iş bulunmuyor. Eğitim zor şartlarda tamamladılar, okullarda öğrenciler tehdit ediliyordu, üniversitede gösteriler yüzünden derslere giremediler.”, **T.M.** “Ekonomik faaliyetler durma safhasında mahsullerin satılmaması, rejim güçlerinin el koyması gibi sıkıntılar var.”, **C.R.** “Her şeyimiz bıraktık geldik. Olaylar başladığından beri eğitim alamıyorlar.”, **G.R.** “Gıdanın pahalı olması iş imkânlarının olmaması, yaşam zorluğu okulların kapanması etkiledi”, **A.F.** “Ailemin bütün ekonomik faaliyeti durdu. Yiyeceklerimin bütün eğitimi durdu.”, **K.R.** “Eğitime ara verdiler. Burada dil sıkıntısı yaşıyorlar evet orta bir gelirimiz vardı kötü hale geldik.”, **A.Y.** “Tüm Suriyelilerde olduğu gibi bizimkileri de etkilemiştir her şey pahalandığından dolayı etkiledi. Üniversitelerde olan olaylardan dolayı derslerinden geri kalanlar oldu.”, **T.M** “Maaşlarını alamadılar. Eğitimde etkilenmedik.”, **S.G.** “Orta bir durumdaydık şimdi hiç gelirimiz yok. Eğitim durdu.”.

Savaşlar ve devrimler yarattığı tahribatla eğitim hayatını durdurmakta ekonomiyi ise bitirmektedir. Küresel alandaki etkilerine bakacak olursak göç olgusu ve mültecilikle karşılaşmaktayız. Örneklemimizin yüzde 46'sı devrim sonucu Türkiye'de bulunmaktadır. Mülteci hareketlerinin savaş, devrim zamanlarında arttığı ve insanların en yakın kültür-çevre ülkelere sığındıkları görülmektedir. Ekonominin durmasındaki ana neden güvenlik sorunudur. Güvenlikle beraber üretimin yapılmaması, ithalat ve ihracatın durma noktasına gelmesi, devletin gelirlerinin savunma amaçlı silaha yatırılması; halkı temel ihtiyaç maddeleri bulmada dahi sıkıntıya sokmaktadır. Bir ülkenin ekonomisinin durması eğitim kurumlarının işlemez hale gelmesi ülkenin geriye gitmesinin yanında kayıp nesiller sorununu da ortaya çıkarmaktadır.

“Eski duruma dönmek ister misiniz?” sorusuna yüzde 100'lük (n=13) cevapla hayır denilmiştir. **A.Y.** “Asla özgürlüğe giden yoldan dönüş olmamalı.”, **T.M.** “Kesinlikle hayır ölürüz yine zillet içinde yaşamayız.”, sözleriyle kararlılıklarını da belirtmişlerdir.

Arap Baharının başlamasındaki sebeplerin toplumda yarattığı bunalım, sonuç alınuncaya kadar devrimin kararlılığını oluşturmaktadır. Halk yaşanan şu andaki gergin durumu; Arap Baharının yaşandığı Mısır, Tunus, Libya gibi ülkelerde doğum sancısı olarak algılanmakta fakat bu ülkelerin toplumlarının asıl endişesi emperyalist zihniyetin ülkeden elini çekmemesi ve ülkede mezhep savaşını başlatmasıdır.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Suriye vatandaşı olup, Türkiye'de geçici olarak ikamet eden Türkmen kökenli kadınlarla görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin amacı; Türkmen kökenli kadınların Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yaşanan isyan ve şiddeti nasıl anlamlandırıp açıkladığını ve kitle iletişim araçlarının bu anlamlandırmadaki rolünü ortaya koyabilmektir. Bu amaçla da nitel araştırma yönteminin olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışma grubumuza yöneltilen sorularla devrim, değişim, şiddet, ve kitle iletişim araçlarının algılanması, yaşantıdaki etkisi ve kadınların bunlara yüklediği anlamlara ulaşılmıştır. Suriye iç savaşının 8. yılında “muhaliflere yakın İngiltere merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, Mart 2018 itibarıyla 106 bini sivil 353 bin 900 kişinin ölümünü belgeledi. Bu sayılara kaybolan ve öldüğü sanılan 56 bin 900 kişi dahil değil. Kuruluş 100 bin kişinin ölümünün belgelenmediğini tahmin” ediliyor (BBC, 2018). Ayrıca BM raporlarına göre Suriye savaşının ilk beş yılında 283 bin kişi hayatını kaybetti. Yaşamını yitirilen sivil halkın sayısı 81 bin 436 olarak açıklanırken, bunların 10 bin 40'ını çocuklar, 9 bin 106'sını da kadınlar oluşturuyor (Diken, 2016). Savaşın ilk üç yılında ise Oxford Araştırma Grubu adlı kuruluşun yayımladığı rapora göre 17 yaşında altındaki 11,420 kurbandan 389'unun keskin nişancıların kurşunlarıyla hayatını kaybettiği, 764 çocuğun yargısız infaza uğradığı, aralarında bebeklerin de bulunduğu 100'den fazla çocuğun da işkence gördüğü kaydedilmiştir (BBC, 2013). İç savaşın sonuçlarına bakıldığında kadın, erkek zihniyetinin yarattığı problemlere bir figür olarak katılmakta, karar mekanizmasında herhangi bir etkisi olmadığı için düşünce sistemi de erkek zihniyetine göre şekillenmektedir. Erkeğin kendine biçtiği rol, savaş ve devrim

zamanlarında da yerine getirmektedir. Kadın ve çocuklar eril kararların en çok zarar göreni olarak tarihe hep kaydedilmiştir.

Türkmen kadınlarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle şu sonuçlara varabiliriz: Örneklem grubumuzdaki kadınların ülkelerinde gelişmeleri öncelikle televizyondan öğrendiklerini söyleyebiliriz. Televizyonun yaygınlığını ise ekonomik ve basit kullanımlı bir araç olması ile açıklanabilir. Arap Bahar'ının ortaya çıkış nedeni olarak; eşitsizlik, yoksulluk ve ekonomik-psikolojik-fiziksel şiddet kadınlar tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca baskı, ayrımcılık, rüşvet gibi nedenler de sıralanmıştır.

Araştırma grubundaki kadınlar, ailelerinin bugünleri ile ilgili kaygılarını dile getirmiştir. Türkmen kadınların ülkelerinin geleceği ile ilgili kaygıları da mevcuttur. Arap Bahar'ının yayılmasının nedeni olarak ta bu ülkelerin ortak kederinin baskı ve zulüm olması gösterilmiştir. Devrimin başarıya ulaşması sonucu diğer ülkelerde de "Bizde başarabiliriz" özgüveninin oluşmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca devrimin eğitimi ve ekonomiyi de olumsuz etkilediği görüşülen kadınlar tarafından belirtilmiştir. Ülkemizde bulunan kadınların ülkelerinde ki durumun eskiye yani eşitsizlik, yoksulluk gibi olumsuzluğa dönmesini istemedikleri saptanmıştır. Ülkenin genel nüfusunun mensubu olduğu ırktan kaynaklı olarak, Türkiye'den memnun olduklarını, anavatanı olarak değerlendirenlerin de çoğunlukta olduğu bulgularda görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akkaya, C., (2009). Toplumsal Bir Problem Olarak Şiddet. Adak, N. (Ed.), *Sosyal problemler Sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye'den Örnekler*, (s.327-346), Ankara: Siyasal.
- Ataş, A. C. (2008). *Küresel Hegemonya ve İşgal Demokrasisi*. İstanbul: Güncel.
- Ateş, D. (2006). Küreselleşme: Ne Kadar Tek Boyutlu?. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 7 (1) 2006, 25-38
- Balcioglu, İ. (Ed.). (2000). *Biyolojik Sosyolojik Psikolojik Açından Şiddet*. İstanbul: Yüce.
- Bayraktar, M. (2006). *İslam Düşünce Tarihi*. Eskişehir: A.Ü. Yay.
- Berktaş, F., (1996). *Tektanlı Dinler Karşısında Kadın*. İstanbul: Metis.
- Çoban, O. (1999). Bir Siyasal Yozlaşma Türü Olarak Rüşvet ve Ekonomik Etkileri. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, S. 20
- Çakır, S. (1994) Osmanlı Kadın Hareketi. İstanbul: Metis.
- Davis, N. Y. (1997). *Cinsiyet ve Millet*. (çev. Aysin Bektaş), İstanbul: İletişim.
- Durkheim, E., (1992). *İntihar*. (çev. Özer Ozankaya), Ankara: İmge.
- Erjem, Y., Gödelek, E. (2010). *Türkiye'de İç Göçler ve Kentleşme Bağlamında Terörizmin Sosyo-Psikolojik Zeminini*. Ankara: Polis Akademisi
- Eşbah, A., (2006). *Modernizm ve Postmodernizm Ayrımında Kadın ve Siyaset*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, SBE.
- Gasset, O. (2011). *Kitlelerin Ayaklanması*. (çev. N. G. Işık), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.
- Gramsci, A., (2010). Gramsci Kitabı: Seçme Yazıları 1916-1935. Hazırlayan Forgacs, D., (çev. İ. Yıldız). Ankara: Dipnot.
- Gümüş, A. (2006). Şiddetin Nedenleri. *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- İncil:Matta
- Kardavi, Y. (1990). İslami Uyanışın Problemleri. (çev. H. Fehmi Ulus), İstanbul: Risale.
- Kutub, S., (1992). İslamda Sosyal Adalet, (çev. Harun Ünal). İstanbul: Arslan.
- Lelandais, G. E. (2009). Sosyal Hareketler Teorileri ve Küreselleşme, Çoban, B. (Ed.) *Küreselleşme Direniş. Ütopya: Yeni Toplumsal Hareketler: Küreselleşme Çağında Toplumsal Muhalefet*. (s. 63-90), İstanbul: Kalkedon.
- Mayatürk, E. (2006). *Çalışma Yaşamında Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık ve Bir uygulama*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Mutlu, E.(Ed.) (2005). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Ütopya.
- Nizamü'l-Mülk (2009). *Siyasetname*. (çev. M. T. Ayar), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.
- Onurgül, F. (2004). *Adalet Ağaoğlu ve Orhan Pamuk'un Romanlarında Cinsiyet Rollerini ve Bilişsel Çelişkiyen Kurtulma Yöntemlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi.
- Parenti, M. (2008). Tekelci Medya Manipülasyonu. Yaylagül, L. ve Korkmaz N. (Ed.), *Medya, Popüler Kültür ve İdeoloji*, (s. 91-104) Ankara: Dipnot.
- Ritzer, G. (2011). *Küresel Dünya*. İstanbul: Ayrıntı.
- Riches, D. (1989). *Antropolojik Açından Şiddet*. İstanbul: Ayrıntı.
- Satlıgan, N. ve Savran, S. (2009). *Dünya Kapitalizminin Krizi*. İstanbul: Belge.
- Shayegan, D. (2010). *Yaralı Bilinç: Geleneksel Toplumlarda Kültürel Şizofreni*, (çev. Haldun Bayrı). İstanbul: Metis.
- Tusi, N. (1985). *Devlet Finansı Üzerine Düşünceler*. (çev.M. Bayraktar), Ankara: Ofset.
- Voll, J. O. (1995). *Kapitalizm ve Kitle İletişim*. Yaylagül, L. ve Korkmaz N. (Ed.), *Medya, Popüler Kültür ve İdeoloji*, (s. 7-22), Ankara:Dipnot
- Yapıcı, A., 2016, *Toplumsal Cinsiyet Din ve Kadın*. İstanbul:Çamlıca
- Yaylagül, L. (2008) *Kapitalizm ve Kitle İletişim*. Yaylagül, L. ve Korkmaz N. (Ed.) *Medya, Popüler Kültür ve İdeoloji*, (s. 7-22), Ankara:Dipnot
- Yavuz, R. (2000). *Kültür ve Şiddet*. Balcioglu, İ. (Ed.), *Biyolojik Sosyolojik Psikolojik Açından Şiddet*, (s.103-108), İstanbul: Yüce
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Seçkin
- <http://www.focushaber.com/fotogaleri/ciplak-muhelif-aliaa-magda-elmahdy-misir-i-salladi-g-3257/2#g>
- <http://www.guardian.co.uk/theguardian/from-the-archive-blog/2011/aug/01/hama-syria-massacre-1982-archive>
- https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/11/131124_suriye
- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>